

Den 17 augusti 2001 antogs SS 3656 - Svensk Standard för underhåll och omladdning av brandsläckare.

Diskussioner om att reglera brandservicearbetet påbörjades redan på 70-talet. Sedan dess har ett flertal arbetsgrupper utarbetat standardförslag, både internationellt och i Sverige. Den nu antagna svenska standarden baseras i huvudsak på CENs arbete med en europastandard och till viss del även på den nyligen antagna internationella standarden ISO 11602.

Viktigaste nyheter och förändringar i SS 3656 är:

- Standarden blir det första och enda officiella regelverk som anger hur service och underhåll av brandsläckare skall utföras.
- Tekniskt innebär standarden inga avgörande förändringar vid brukarens rutintillsyn eller servicemannens årliga kontroll. Nytt är däremot reglerna för verkstadsgenomgång.

Standarden är publicerad och kan beställas från SIS. Här följer en kort sammanfattning av standarden.

Omfattning och orientering

Standarden gäller för samtliga typer av brandsläckare och för alla användningsområden, oavsett var de är installerade.

I Arbetsmiljölagen 3 kap. 2 § och Räddningstjänstlagen 41 § anges att brand- och säkerhetsutrustning skall underhållas, men inga detaljkrav finns som anger när och hur det skall ske. Standarden kan då vara ett sett att leva upp till lagstiftningens krav.

Termer och definitioner

Ett flertal termer definieras i standarden. De skiljer sig till viss del från de som tidigare har använts. Tillverkare och brukare bör därför justera sina anvisningar och avtal så att de överstämmer med standarden. De viktigaste termerna är:

Rutinkontroll

Med rutinkontroll menas den kontroll som utförs löpande av innehavaren. Tidigare har den benämnts tillsyn.

Underhåll

I begrepp underhåll ligger den årliga kontrollen och utbyte av slitdelar. Begreppet underhåll omfattar också vissa administrativa åtgärder som registerhållning och märkning av brandsläckare.

Verkstadsgenomgång

Med verkstadsgenomgång menas den utökade kontrollen som skall utföras på verkstad vart femte eller tionde år.

Verkstadsgenomgång skall utföras vart tionde år för pulver och koldioxidsläckare (kolsyre-släckare) och vart femte år för vätskesläckare. Vid verkstadsgenomgång skall en fullständig kontroll av släckarens funktion ske. Behållare skall kontrolleras invändigt och släckmedel, packningar och andra slitdelar bytas ut vid behov.

- Nytt är också att slangar på koldioxidsläckare och slangar med avstängbar slangventil skall provtryckas eller bytas ut vart tionde år, dvs normalt vid verkstadsgenomgång.

Underhåll och verkstadsgenomgång skall utföras av utbildad serviceman. Standarden innehåller ingen detaljanvisning om vilken utbildning och behörighet servicemannen skall ha. Branschen arbetar därför tillsammans med ett par certifieringsorganisationer för att utarbeta regler för en certifiering av servicemän.

Serviceman

Serviceman är person med utbildning, erfarenhet och kunskap om varje serviceåtgärd anvisad av tillverkare eller angiven i standarden. Servicemannen skall också ha tillgång till verktyg, reserv- och utbytesdelar, skriftliga instruktioner samt annan relevant utrustning.

SVEBRA och Brandserviceföreningen arbetar tillsammans med certifieringsorgan för att få till stånd regler och rutiner för utbildningsverksamhet och för att godkänna eller certifiera servicemän. Ett arbete pågår också för att få fram enkel och standardiserad teknisk information om brandsläckarna.

Rutinkontroll av innehavaren (tillsyn)

Rutinkontroll skall utföras regelbundet av innehavaren. Normalt tidsintervall mellan kontrollerna är 1 månad. Det kan förlängas eller förkortas vid behov, men intervallet mellan två kontroller skall inte överstiga ett kvartal.

Vid kontrollen skall följande säkerställas:

- Att släckaren är placerad synligt på avsedd plats
- Att släckaren inte är blockerad
- Att släckarens instruktion är vänd utåt och läsbar
- Att släckaren inte har några yttre synliga skador
- Att manometern visar rätt tryck
- Att släckaren är plomberad

Underhåll utfört av serviceman

Kontrollpunkterna för underhåll överensstämmer med de som hittills har tillämpats i branschen och de som finns angivna i SVEBRAs riktlinjer för service och underhåll av brandsläckare, SVEBRA S-92.

Underhåll skall generellt utföras årligen. Intervall till första underhåll av nyinstallerad släckare skall följa tillverkarens anvisning.

Kontrollerad och godkänd släckare skall märkas med dekal UNDERHÅLL UTFÖRT.

Ett serviceregister skall finnas där varje släckare placeringsmässigt skall kunna identifieras.

Felaktig släckare

Släckare eller komponent bedöms som olämplig om servicemannen anser att:

- deras tillstånd kan förhindra eller sätta ner funktionen
- de vid användning kan innebära fara

Om inte åtgärd för att rätta till ett fel kan vidtas omedelbart skall servicemannen avlägsna släckaren från dess normala plats och tydligt märka släckaren REPARATION NÖDVÄNDIG. Märkningen ska göras på framträdande plats och inkludera datum samt servicemannens identifikationsmärke.

Om utbyte eller reparation av släckare inte kan ske i samband med underhållet skall servicemannen skriftligen informera innehavaren om bristen.

Verkstadsgenomgång

Vid verkstadsgenomgång utförs en fullständig kontroll av släckarens funktion och packningar samt andra delar som slits ut eller åldras byts ut. Vid behov byts även släckmedlet. Tidsintervallet för verkstadsgenomgång är för:

Vätskesläckare..... 5 år
Pulver- och koldioxidsläckare..... 10 år

Många tillverkare och serviceföretag har sedan flera år tillämpat regler för verkstadsgenomgång. Det finns dock inget angivet i SVEBRAs riktlinjer från 1992 och för vissa servicelämnare innebär standardens krav att man får förändra sina arbetsrutiner.

Kontrollpunkter

Utöver punkterna för årligt underhåll skall följande kontrollåtgärder ingå:

- Töm behållaren på släckmedel och kontrollera behållaren invändigt. Speciellt noggrant skall behållare för vätskesläckare med invändig beläggning kontrolleras.
- Demontera ventil och andra lösa delar på behållaren. Byt ut packningar och förslitna eller skadade delar enligt tillverkarens anvisningar.
- Tryckprova slang inklusive munstycke. Det gäller enbart koldioxidslang eller slang med slangventil, dvs normalt slang till patronsläckare.
- Byt ut släckmedel enligt tillverkarens anvisningar.
- Efter utförd verkstadsgenomgång skall släckare märkas på serviceetikett VERKSTADSGENOMGÅNG UTFÖRD.

I samband med att verkstadsgenomgång utförs skall även återkommande kontroll utföras på koldioxidsläckares gasflaska och på patroner.

Slangprovning

Kravet på tryckprovning av slangar är nytt och har inte tillämpats tidigare i Sverige. Tryckprovning skall ske till behållarens provtryck, för pulver- och vätskesläckare normalt 20-30 bar och för koldioxidsläckare 250 bar. Istället för tryckprovning kan slangar bytas ut och ersättas av nya.

Utbyte av komponenter och släckmedel

Endast komponenter och släckmedel som är godkända av tillverkaren eller av tillverkarens representant får användas.

Omladdning

Reglerna för omladdning anger att innehavaren skall tillse att släckare som tömts helt eller delvis laddas om eller byts ut. Omladdning skall ske enligt tillverkarens anvisning och släckaren märkas OMLADDNING UTFÖRD.

Pulversläckare skall laddas om i torra lokaler. De får inte öppnas i utrymmen med luftfuktighet över 70%. Samma krav gäller för lagring av pulver.

Vidare att det är väsentligt att undvika föroreningar eller blandning av olika pulver. Under inga förhållanden får AB- och B-pulver blandas.

Släckare ej godkända för underhåll

Ett avsnitt i standarden anger att äldre släckartyper inte skall underhållas utan bör ersättas av nya släckare. Det gäller t.ex:

- Kemiska skumsläckare, soda-syrasläckare.
- Släckare utan säkerhetsanordning vars behållare är utförda och godkända enligt tidigare svenska tryckkärlsbestämmelser.
- Släckare som måste stötas i golvet eller vändas upp och ned för aktivering.
- Släckare med nitad behållare eller med engångs-behållare utan angivet eller passerat kassationsdatum.
- Släckare där tillverkaren eller tillverkarens representant (vanligen importören) har upphört med sin verksamhet eller där godkända delar av annat skäl inte finns att tillgå.

Servicemannen skall skriftligt informera innehavaren om att underhåll inte har utförts och att släckaren bör ersättas.

Åtgärder under tiden för underhåll

För att inte försämra brandsäkerheten vid service anger standarden att endast ett begränsat antal släckare får avlägsnas från ett område i samband med underhåll. Vid behov bör ersättningsläckare placeras ut.

Underhållsetikett

Släckare skall förses med underhållsetikett. Den skall placeras så att den inte täcker någon del av tillverkarens märkning eller släckarens användarinstruktion. Etiketten maxstorlek är 8000 mm² (≈ 9 x 9 cm). Den skall placeras vid sidan om ordinarie framsidesetikett.